

Agrolesnictví pomůže krajině i zemědělství

Dříve byla naše zemědělská krajina velmi rozmanitá, což bylo dáno i držbou malovlastníků. Pozemky však běžně byly ohraničeny remízky s dominantou dřevin. Výsledkem scelování zejména v období kolektivizace jsou i několikasethektarové lány. Jednou z možností, jak hospodaření v krajině zlepšit, jsou agrolesnické systémy. V nich se mohou uplatnit i rychlerostoucí dřeviny pro energetické využití.

Agrolesnické systémy (ALS) jsou ucelené systémy pěstování dřevin v kombinaci se zemědělskou komoditou nebo chovem zvířat na stejné jednotce plochy. Existuje více klasifikací ALS, v zásadě ale rozlišujeme dva hlavní způsoby: a) pěstování stromů spolu se zemědělskou plodinou – silvoorebné systémy [silvoarable] a b) chov zvířat pod stromy – silvopastevní systémy [silvopastoral].

Tradiční a nové systémy

ALS jsou více rozšířené v subtropických a tropických oblastech, v posledních letech jsou však stále více zakládány (resp. znovuzaváděny) i v mírném pásmu Evropy či Severní Ameriky.

U nás i jinde v Evropě existují tradiční a také nově vznikající („moderní“) typy ALS. V zemích EU se jedná o 15,4 mil. ha (3,6 % celkové rozlohy, 8,8 % rozlohy zemědělské půdy), přičemž největší zastoupení je ve Středozeří, kde tento způsob hospodaření nebyl nikdy přerušen. V České republice se jedná přibližně o necelých 46 tis. ha (1,3 % zemědělského půdního fondu).

Za tradiční agrolesnické systémy v Evropě můžeme považovat:

- Dehesa (Španělsko)/Montado (Portugalsko) – Iberijský poloostrov: Jedná se o řídké dubové porosty (*Quercus ilex*, *Quercus suber*), které mají velký ekonomický a sociální význam. Pěstují se především pro korek, sklízí se ale i houby, med a palivové dříví. Jde o sylvopastevní ALS s chovem skotu (býci na tradiční koridu) a iberijské prase (kříženec prasete domácího a původního iberijského), z něhož se vyrábí tradiční španělská šunka. Zároveň je v těchto systémech velká biodiverzita, která je srovnatelná s diverzitou přírodních ekosystémů.
- Pásené sady a polní sady: Kromě zmiňované mediteránní oblasti je můžeme najít i např. v Belgii, ale také v Bílých Karpatech, kde se dochovaly tyto tradiční způsoby managementu dodnes.
- Živé ploty, liniové výsadby na okrajích polí, větrolamy. Scelování pozemků a kolektivizace vedly k výraznému snížení jejich množství, nicméně v ČR je lze stále nalézt, zejména v horských oblastech. Oproti minulosti produkční využití chybí.
- Polaření a domácí zahrady: Polaření bylo tradiční zejména v lužních lesích jižní

Moravy, kdy při zakládání nových lesních porostů po těžbě byly meziřady nově vysazených sazenic využívány pro pěstování zemědělské plodiny, zejména okopanin a zeleniny.

„Moderními“ nebo spíše „novými“ způsoby agrolesnictví jsou tzv. alley cropping (bez českého ekvivalentu), které představují v podstatě linie stromů (nebo i pásy) s mezipásem zemědělské plodiny (pšenice, ječmen, vaječnice aj.). Pásky meziplodiny a rozestupy linií jsou různé, právě dle vhodných kombinací dřevin a zemědělských komodit.

Za nový způsob agrolesnictví lze považovat i uplatnění rychlerostoucích dřevin (RRD). V procesu testování je i kombinace pomalu rostoucích a rychlerostoucích dřevin ve střídavém sponu. V první fázi jsou sklizeny RRD (např. topol po 15 letech), ve druhé fázi pomalu rostoucí dřeviny (za dalších 15 let).

Přínosy pro půdu i krajinu

ALS mohou být jak extenzivní (např. pásené sady), tak velmi intenzivní (alley cropping), zaměřené na produkci s využitím těžké mechanizace. I ty však mají ve srovnání

Farma Terres de Roumassouze, Vézénobres (Francie), organická zelenina a ovoce ve spolukultuře s ořeškem
Foto Jakub Houška

Belgické Ardeny – sylvopastevní systémy se skotem, plemeno highland cattle
Foto Patrick Worms